

รูปแบบการพึ่งตนเองของชุมชนบนฐานประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมกะเหรี่ยง (โปว์และสะกอว์)
ลัทธิฤๅษี นิกายตะละกู๋ บ้านเลตองคุ อำเภอุมผาง จังหวัดตาก
The for of Self-reliance Conformation Based on the Cultural History Manner
of Karen Community (Pwo and Sgaw), the Ism Hermit of Talaku Sect
at Letongku Village, Umphang District, Tak Province.

สุขเกษม ขุนทอง¹
Sukkasem Khunthong¹

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬงเพชร แม่สอด

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมกะเหรี่ยง (โปว์และสะกอว์) ลัทธิฤๅษี นิกายตะละกู๋ ผ่าน “ตำนาน” และ “ความทรงจำร่วม” จากคำบอกเล่า 2) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์การพึ่งตนเองของชุมชน บนฐานประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมกะเหรี่ยง (โปว์และสะกอว์) ลัทธิฤๅษี นิกายตะละกู๋ และ 3) เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการพึ่งตนเองของชุมชนบนฐานประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมกะเหรี่ยง (โปว์และสะกอว์) ลัทธิฤๅษี นิกายตะละกู๋ บ้านเลตองคุ อำเภอุมผาง จังหวัดตาก กลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้นำทางจิตวิญญาณ ผู้อาวุโส และปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ชุมชนนำเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์มาร้อยเรียง เพื่อการธำรงรักษาไว้ซึ่งแบบแผนแบบดั้งเดิม มีการประกอบพิธีกรรมตามวงรอบของปีปฏิทิน พร้อมกับสร้างอัตลักษณ์และเอกลักษณ์เฉพาะขึ้นบนพื้นที่
2. ประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมกะเหรี่ยง มีความสัมพันธ์กับการพึ่งตนเองของชุมชน และสอดคล้องกับความต้องการขั้นพื้นฐานของระบบสังคม
3. รูปแบบการพึ่งตนเองของชุมชนมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ มีการจัดเครือข่ายความสัมพันธ์ของระบบสังคม บนพื้นฐานความเชื่อในวิญญาณบรรพบุรุษ และมีการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม เพื่อรักษาความสมดุลในการจัดการตนเองได้อย่างเป็นองค์รวม

คำสำคัญ : ประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรม / การพึ่งตนเองของชุมชน / กะเหรี่ยง / จังหวัดตาก

Abstract

This research aimed : 1) to examine the cultural history manner of Karen community (Pwo and Sgaw), the Ism Hermit of Talaku Sect through “Legend” and “Co-memories” from the statements, 2) to analyses the relationship based on the cultural history manner of Karen community (Pwo and Sgaw), and 3) to synthesis self-reliance conformation based on the cultural history manner of Karen community (Pwo and Sgaw), the ism hermit of Talaku sect at Letongku Village, Umphang District, Tak Province. Purposive Sampling was used in collecting information from 8 people, namely ; spiritual leaders, superiors and village scholars. Research instruments included; semi-structured Interview, participatory observation, data analysis,

The finding showed that:

1. The community had been recompiled the historical tale to preserve the primitive regularity by performing rituals in chronological calendar and had been created a special identity and uniqueness in their area.
2. Karen’s cultural history manner relates to self-reliance in community and accords to a basic necessity of social system.

3. Karen's self-reliance conformation relates to the historical tale. Social networking system management based on ancestor spirits believing and cultural reproduction to maintain a balance of self-management in a holistic way.

Keywords : culture history manner / community's self-reliance / Karen / Tak Province

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ภายใต้ประชาคมโลกเดียวกัน (Global Community) ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในมุมหนึ่งของโลกส่งผลกระทบต่อส่วนอื่นๆ ของโลกได้อย่างรวดเร็วโดยอาศัยการแพร่กระจายของข้อมูลข่าวสาร (Information Age) ที่ไร้พรมแดน จากวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมในซีกโลกหนึ่ง จึงสามารถเคลื่อนย้ายถ่ายเทไปยังอีกซีกโลกหรือสู่สังคมอื่นๆ ได้ และเกิดเป็นปรากฏการณ์ “หมู่บ้านโลก” (Global Village) ที่สามารถสื่อสารข้ามพรมแดนของรัฐบาล (Transnational) อันส่งผลให้เกิดการเชื่อมโยงของผู้คน เงินตรา เงินทุน สื่อ เทคโนโลยี และอุดมการณ์ในมิติที่ทำให้เกิด “ความเหมือนกัน” แต่ไม่สามารถหลอมละลายวิถีวัฒนธรรมที่แตกต่างให้เหมือนกันได้ ระดับบุคคลและกลุ่มชาติพันธุ์กลับเพิ่มความพยายามแสดง “ตัวตน” เพื่อให้เกิดการยอมรับของกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นผลผลิตจากสังคมสามารถแบ่งได้ 3 ภาพ คือ ภาพแรกเกี่ยวกับตัวตน (self-image) เป็นภาพตัวตนของเราเองที่เกิดขึ้นในสายตาของผู้อื่นเป็นภาพลักษณ์หรือความคิดแรกๆ ที่คนอื่นคิดเมื่อมีคนพูดถึงตัวเรา ซึ่งภาพเกี่ยวกับตัวตนอาจจะไม่ใช่ตัวตนจริงของเรา โดยทั่วไปย่อมไม่มีใครต้องการให้ผู้อื่นระลึกถึงเราในภาพลักษณ์ที่ไม่ดี ภาพที่สองเป็นตัวตนในอุดมคติ (ideal-self) เป็นภาพตัวตนที่เกิดขึ้นในความคิดของเราเองหรือตัวตนที่เราต้องการจะเป็น ตัวตนในอุดมคติจึงเป็นกรอบในการกำหนดพฤติกรรมการแสดงออกของมนุษย์ให้เป็นไปตามคาดหวัง และภาพสุดท้าย คือ ตัวตนที่มนุษย์แสดงออก (ego) ซึ่งควรสอดคล้องกับตัวตนในอุดมคติ เพราะจะทำให้บุคคลมีความเชื่อมั่นในตนเอง ความเชื่อในแต่ละสังคมของกลุ่มชนต่างๆ ก็จะมีชุดของความเชื่อที่เป็นพื้นฐานที่ผู้คนในแต่ละกลุ่มแต่ละสังคมถือปฏิบัติ เพราะเชื่อกันว่าจะเกิดมงคลและความดีงามแก่ผู้ปฏิบัติ อันเนื่องมาจากบริบททางสถาบันครอบครัวมีการอบรมบ่มเพาะระเบียบสังคมจากครอบครัว ผ่านการหล่อหลอมทางวัฒนธรรมอันหมายถึงค่านิยมและวิถีปฏิบัติ เพราะ “วัฒนธรรม” เป็นเรื่องของความคิด ความเชื่อที่กำหนดพฤติกรรม การกระทำ ของมนุษย์ เป็นปัจจัยหล่อหลอมให้เกิดการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม (คณะกรรมการวิชาวามนุษย์กับสังคม, 2559 : 75 ; จุฑาพรรณ (จามจุรี) ผดุงชีวิต, 2551 : 60 ; เมตตาตา (กฤตวิทย์) วิวัฒนานุกูล, 2559 : 179 และศิริพร ณ ถลาง, 2559 : 34, 181)

การสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ถือเป็นความคิดสากลของมวลมนุษยชาติ โดยเฉพาะชาติพันธุ์ที่เป็นชนกลุ่มน้อยของประเทศ ต้องพยายามหาทุกโอกาสในการแสดงออกเพื่อสร้างอัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ของตนเอง ด้วยวิธีการทางจิตวิทยาเป็นพื้นฐานในการออกกฎเกณฑ์ และกฎจารีตเข้ามาควบคุมการเข้าใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ อันได้แก่ ดิน น้ำ ต้นไม้ และสัตว์ เป็นความสัมพันธ์อย่างมีคุณภาพระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว ซึ่งมนุษย์มิใช่เจ้า ไม่สามารถจับจอง แต่มนุษย์เป็นเพียงผู้ใช้ และต้องใช้ด้วยความเคารพ ตอบแทนบุญคุณด้วยความพอดี และเพียงพอต่อการยังชีพ ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับวิถีการผลิตของชุมชน บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง และสามารถผลิตปัจจัยที่ทำได้เองที่หาได้จากผืนป่า เป็นรูปแบบทางเศรษฐกิจที่ฝังตัวอยู่ในวิถีวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง กล่าวคือ การบริโภคด้วยความอ่อนน้อม รู้คุณค่า มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สอดคล้องกับแนวคิดหลักของนักคิดสำนักหน้าที่นิยม เชื่อว่าชนบทร่วมเนียม หรือลักษณะทางวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชนในสังคมล้วนมีความหมาย และหน้าที่ที่สั่งสอน ไม่ว่าใครจะมองเป็นเรื่องแปลกก็ตาม พิธีกรรมของมนุษย์ที่เกิดจากความคิดและจินตนาการต่างๆ ล้วนต้องมีเหตุผลที่สร้างสรรค์ทำให้สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้น คนในสังคมนั้นย่อมเข้าใจและรับรู้ ว่า สิ่งของตนเองและสมาชิกในสังคมกระทำหรือประพฤติปฏิบัติมีความหมายและมีบทบาทหน้าที่ อย่างไรก็ดีพิธีกรรมมักมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ “ตำนาน” อาจกล่าวได้ว่า สมาชิกในสังคมใช้เรื่องเล่าประเภทตำนานในการอธิบายเหตุผลและที่มาในการประกอบพิธีกรรม ตำนานจึง เป็นส่วนที่เป็นนามธรรม ในขณะที่พิธีกรรมเป็นส่วนที่เป็นรูปธรรม

พิธีกรรมในส่วนที่เป็นรูปธรรม คือ สายใยทางวัฒนธรรมที่มีบทบาทสำคัญสำหรับสร้างความสามัคคี และการประกอบพิธีกรรมในแต่ละครั้งจะทำให้สมาชิกคนในชุมชนรู้สึกอบอุ่นแสดงถึง “ความเป็นพวกเดียวกัน” และสามารถนำมาสร้างอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ให้กับกลุ่มตนเอง ซึ่งเกี่ยวกับวิถีปฏิบัติและหรือเมื่ออยู่ในสภาวะวิกฤติ อันเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต การสวดมนต์ อ้อนวอน การเซ่นสรวงบูชา เพื่อขอร้องให้อ่านาจที่มองไม่เห็น เข้ามาช่วยเหลือในสิ่งที่ตนเองไม่มั่นใจ แล้วนำมาเป็นกลยุทธ์ของการเชื่อมประสานถึงวิญญาณบรรพบุรุษ ที่มนุษย์กราบไหว้เคารพ ศรัทธา มีการสืบทอด มีการผลิตซ้ำ และมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของพิธีกรรมตามสถานการณ์ปัจจุบันอย่างเป็น

พลวัต (เกรียงไกร เกิดศิริ, 2551 : 16 ; ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2546 : 119 ; พระธรรมปิฎกและคณะ, 2552 : 103 ; ภาณุเดช เกิดมะลิ, 2552 : 29 ; ยศ สันตสมบัติ, 2551 : 26-27 และ ศิริพร ณ ถกลาง, 2557 : 364-365) สอดคล้องกับงานวิจัยของนราวัลย์ พูลพิพัฒน์ และรังสรรค์ จันต๊ะ, (2558) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์ พิธีกรรมพื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ในชุมชนสบเปิง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าพิธีกรรมมีพื้นฐานมาจาก ความเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นแกนกลางยึดโยงคนในชุมชนให้เป็นน้ำหนึ่งใจ เดียวกัน และยังสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ของระบบคุณค่าทางสังคม และที่มาของการประกอบพิธีกรรม คือ “หลักการพึ่งตนเองของชุมชน”

หลักการพึ่งตนเองของชุมชน คือ การมีปริมาณและคุณภาพของเทคโนโลยีทางวัตถุ ต้องรู้จักจัดการ รู้จัก ใช้ และการบำรุงรักษาให้คงสภาพที่อยู่เสมอเพื่อการใช้งาน รวมทั้งของสมัยใหม่และของดั้งเดิมของท้องถิ่นที่เรียกว่า “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” ผนวกกับการเข้าใช้ประโยชน์ในทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า หรือมิให้เสียสมดุลต่อวิถี ดำรงชีวิตของมนุษย์ ที่จะต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคในการหาเลี้ยงชีพ การพัฒนาชีวิตให้ดียิ่งขึ้นในความสามารถของ ตนเองบนสภาพการณ์ความเป็นปึกแผ่นเหนียวแน่น มีผู้นำที่เป็นทางการและมีใช้ทางการ (ผู้นำทางจิตวิญญาณ) ที่มี ประสิทธิภาพ สามารถนำกลุ่มคนเหล่านี้ปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ของตนไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ต้องมีความสมดุลในสิ่งจำเป็นต่างๆ โดยเฉพาะมีความสมดุลในเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ จิตใจ และสังคมวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ชุมชนพึ่งตนเองและพัฒนาได้บนความสัมพันธ์เชิงหน้าที่ และการ ทำหน้าที่เพื่อผลประโยชน์เฉพาะตน ขณะเดียวกันก็จะทำประโยชน์แก่ผู้อื่นในโครงสร้างระหว่างกันในองค์ประกอบ ตลอดจนถึงการสร้างความสมดุล ความสามารถ และการสร้างเครือข่าย เป็นกระบวนการสร้างความพัฒนาและการ พึ่งตนเอง ควบคู่กับการจัดการชุมชน (Community Management) และการสร้างวงจรของมิตรภาพระหว่างชุมชน เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2551 : 68)

จากเหตุผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ของระบบสังคมกับระบบวัฒนธรรมจะต้องทำหน้าที่ประสาน สัมพันธ์กัน กล่าวคือ ระบบวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดค่านิยมของสังคม และระบบสังคมเป็นตัวกำหนดวิถีทางที่จะบรรลุ เป้าหมายของค่านิยม มีการผลิตซ้ำ ปรับเปลี่ยน หรือสร้างอุดมการณ์อำนาจขึ้นมาใหม่ในบริบทของชุมชนกะเหรี่ยง ที่ต้อง เผชิญกับประสบการณ์ทางสังคมอย่างจำเพาะเจาะจงในการปกป้องสิทธิ เป็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติท่ามกลาง สภาวะขัดแย้ง ดังนั้นวัฒนธรรมเปรียบเสมือนรากเหง้าดั้งเดิมใน วิถีดำรงอยู่ (Viability) ของกลุ่มชาติพันธุ์ และเป็นยุทธวิธี หลักสำหรับการพึ่งตนเองของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุขเกษม ขุนทอง (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการ พัฒนาชุมชนบนฐานนิเวศวัฒนธรรมชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนกะเหรี่ยง (ปกากะญอ) อำเภอพบพระ จังหวัดตาก พบว่า วัฒนธรรมที่ก่อกำเนิดจาก “ตำนาน” ส่งผลให้ชุมชนต้องประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อ และมีความหมายต่อวิถีดำรงอยู่ ซึ่งปรากฏออกมาในรูปของระบบผลิต ระบบคุณค่า และระบบความสัมพันธ์อันเกิดจากการทำหน้าที่พื้นฐานของระบบ สังคม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญสำหรับการพัฒนา

ผู้วิจัยมีความสนใจในประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมกะเหรี่ยง (โปว์และสะกอว์) ลัทธิฤๅษี นิกาย ตะละกู เนื่องจาก 1) เป็นหมู่บ้านวัฒนธรรมพิเศษ 2) เป็นชุมชนที่มีความเชื่อแบบดั้งเดิม (ลัทธิฤๅษี) และ 3) เป็นชุมชนที่มีความ อ่อนไหวต่อการจัดของอำนาจรัฐที่เข้ามาในรูปของการพัฒนา โดยมุ่งอธิบายพฤติกรรมที่เกิดจากภาพอดีตแบบดั้งเดิมผ่าน “ตำนาน” และ “ความทรงจำร่วม” เกี่ยวกับการพึ่งตนเองของชุมชน ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจ กลไกต่างๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งจัดทำเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และเชิง ปฏิบัติการในระดับพื้นที่ ให้สอดคล้องกับความเป็นพหุวัฒนธรรม

คำถามวิจัย

1. ประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมกะเหรี่ยง (โปว์และสะกอว์) ลัทธิฤๅษี นิกายตะละกู ผ่าน “ตำนาน” และ “ความทรงจำร่วม” จากคำบอกเล่ามีความเป็นมาอย่างไร
2. การพึ่งตนเองของชุมชนมีความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมกะเหรี่ยง (โปว์ และสะกอว์) ลัทธิฤๅษี นิกายตะละกูผ่าน มีลักษณะอย่างไร
3. การพึ่งตนเองของชุมชน บนฐานประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมกะเหรี่ยง (โปว์ และสะกอว์) ลัทธิฤๅษี นิกายตะละกู บ้านเลตตอง อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น มีรูปแบบอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมกะเหรี่ยง (โปว์และสะกอว์) ลัทธิฤๅษี นิกายตะลกะกู๋ ผ่าน “ตำนาน” และ “ความทรงจำร่วม” จากคำบอกเล่า
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการพึ่งตนเองของชุมชน บนฐานประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมกะเหรี่ยง (โปว์และสะกอว์) ลัทธิฤๅษี นิกายตะลกะกู๋
3. เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการพึ่งตนเองของชุมชนบนฐานประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมกะเหรี่ยง (โปว์และสะกอว์) ลัทธิฤๅษี นิกายตะลกะกู๋ บ้านเลตองคุ อำเภอู้มฝาง จังหวัดตาก

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ขอบเขตกลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูล 2) ขอบเขตด้านเนื้อหา 3) ขอบเขตด้านพื้นที่ และ 4) ขอบเขตด้านเวลา มีรายละเอียด ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูล

1.1 ชั้นการศึกษาวิถีวัฒนธรรมกะเหรี่ยง (โปว์และสะกอว์) ลัทธิฤๅษี นิกายตะลกะกู๋ ผ่าน “ตำนาน” และ “ความทรงจำร่วม” จากคำบอกเล่า ตามหลักสังคมวิทยาด้วยวิธีทางประวัติศาสตร์ (ความเชื่อเทพยดา และ วิญญาณบรรพบุรุษ)

1.2 ตัวแปร

- 1.3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมกะเหรี่ยง
- 1.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การพึ่งตนเองของชุมชน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหาของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ขอบเขตกลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูล 2) ขอบเขต ด้านเนื้อหา 3) ขอบเขตด้านพื้นที่ และ 4) ขอบเขตด้านเวลา มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ขอบเขตกลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้านปฐมภูมิ : กลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในระดับบุคคล (Individual Unit of Analysis) ได้แก่ ผู้นำทางจิตวิญญาณ ผู้อาวุโส และประชาชนชาวบ้าน จำนวน 8 - 12 คน ที่สมัครใจและยินดีให้ข้อมูล การเก็บข้อมูลด้านทุติยภูมิ : เอกสารบันทึกประจำวันกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 34 กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค 3, 2557 ; สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก กระทรวงวัฒนธรรม, 2557 ; คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545 ; เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.2.1 ประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมกะเหรี่ยง (โปว์และสะกอว์) ลัทธิฤๅษี นิกายตะลกะกู๋ ผ่าน “ตำนาน” และ “ความทรงจำร่วม” จากคำบอกเล่า

2.2.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมกะเหรี่ยง ผ่านการพึ่งตนเองของชุมชน (TERMS) ได้แก่ 1) การพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี 2) การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ 3) การพึ่งตนเองทางทรัพยากรธรรมชาติ 4) การพึ่งตนเองได้ทางจิตใจ และ 5) การพึ่งตนเองทางสังคมในระดับการพึ่งตนเองของชุมชน (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2542 :หน้า 68)

2.2.3 สังเคราะห์รูปแบบการพึ่งตนเองของชุมชนบนวิถีวัฒนธรรมกะเหรี่ยง (โปว์และสะกอว์) ลัทธิฤๅษี นิกายตะลกะกู๋ บ้านเลตองคุ อำเภอู้มฝาง จังหวัดตาก

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้กำหนดชุมชนกะเหรี่ยง (โปว์และสะกอว์) ลัทธิฤๅษี นิกายตะลกะกู๋ บ้านเลตองคุ ตำบล แม่จัน อำเภอู้มฝาง จังหวัดตาก แบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้เกณฑ์

- 3.1 เป็นหมู่บ้านวัฒนธรรมพิเศษ “เมื่อ 3 สิงหาคม 2553” ตามมติ ครม.
- 3.2 เป็นชุมชนที่มีความเชื่อแบบดั้งเดิม (เทพยดา และวิญญาณบรรพบุรุษ)
- 3.3 เป็นชุมชนที่มีความอ่อนไหวต่อการจัดของอำนาจรัฐที่เข้ามาในรูปของการพัฒนา

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนของการดำเนินการออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมกะเหรี่ยง (โปว์และสะกอว์) ลัทธิฤๅษี นิกายตะละกู ผ่าน “ตำนาน” และ “ความทรงจำรวม” ดังนี้

1. เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน (Community Education Participation : CEP) โดยให้สมาชิกของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษา เก็บข้อมูลตามหลักสังคัมวิทยาด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ (The Historical Method) จากคำบอกเล่า การจัดเก็บข้อมูล 2 วิธี คือ 1) ปฐมภูมิ : การสัมภาษณ์ การสังเกต และ 2) ทุตติภูมิ : จากเอกสารและงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1 ขั้นการสร้างเครื่องมือ

1.1.1 ผู้วิจัยร่างแบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นข้อคำถามในประเด็นประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมชุมชน ที่ปรากฏออกมาในรูปแบบของ “ตำนาน” และ “ความทรงจำรวม” จากคำบอกเล่า

1.1.2 นำแบบสัมภาษณ์ส่งผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ตรวจสอบโครงสร้างด้านเนื้อหาและภาษา ดังนี้ 1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐธรา วงษ์นายะ 2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พชรไพ โประภัสสร และ 3) ดร.อดิเรก พันเขียว ผลการตรวจสอบเครื่องมือ พบว่ามีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ : ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในระดับบุคคล (Individual Unit of Analysis) ได้แก่ ผู้นำด้านจิตวิญญาณ ผู้อาวุโส และปราชญ์ จำนวน 8 คน มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมกะเหรี่ยง

1.3 ข้อมูลทุตติภูมิ : จากเอกสารบันทึกประจำวันกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 34, กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค 3 ; สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก, กระทรวงวัฒนธรรม ; คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.4 การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Observation) เป็นหลักในการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยได้เข้าไปฝังตัว (Immerse) อยู่ในชุมชนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สังเกตกับผู้ถูกสังเกตให้เกิดความสนิทสนมคุ้นเคยกัน และผู้ถูกสังเกตจะรู้ตัวว่ากำลังถูกสังเกต

1.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้ “ล่าม” ที่มีความรู้ความชำนาญในภาษากะเหรี่ยง (โปว์และสะกอว์) และใช้เทคนิคแผนที่ความคิด (Mind Map) ทำให้เกิดความเข้าใจและเห็นถึงความซับซ้อนต่างๆ ที่มีลักษณะเชื่อมโยงกับกระบวนการทำงานของสมอง

1.6 ตรวจสอบเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูล (ปฐมภูมิและทุตติภูมิ) พิจารณาในเรื่องของเวลา สถานที่ และบุคคลที่ให้ข้อมูลนั้นๆ แล้วนำมาจัดลำดับของ เหตุการณ์ และสรุปประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมชุมชนกะเหรี่ยง

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการพึ่งตนเองของชุมชน บนฐานประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมกะเหรี่ยง (โปว์และสะกอว์) ลัทธิฤๅษี นิกายตะละกู

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการพึ่งตนเองของชุมชน บนฐานประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมกะเหรี่ยง(โปว์และสะกอว์) ลัทธิฤๅษี นิกายตะละกู ได้แก่ 1) การพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี 2) การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ 3) การพึ่งตนเองทางทรัพยากรธรรมชาติ 4) การพึ่งตนเองได้ทางจิตใจ และ 5) การพึ่งตนเองทางสังคมในระดับการพึ่งตนเองของชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 การสังเคราะห์รูปแบบการพึ่งตนเองของชุมชน บนฐานประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมกะเหรี่ยง (โปว์และสะกอว์) ลัทธิฤๅษี นิกายตะละกู บ้านเลตองคุ อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดตาก

1. นำผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการพึ่งตนเองของชุมชน บนฐานประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมกะเหรี่ยง มาสังเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยงของระบบสังคมและการทำหน้าที่พื้นฐาน

2. การตรวจสอบความถูกต้องของรูปแบบการพึ่งตนเองของชุมชน บนฐานวิถีวัฒนธรรมกะเหรี่ยง (โปว์และสะกอว์) ลัทธิฤๅษี นิกายตะละกู โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านหลักสังคัมวิทยา จำนวน 3 คน เพื่อยืนยันความถูกต้องตามหลักวิชาการ (ข้อ 1.1.2) และเผยแพร่ผลงานทางวิชาการระดับประเทศ

สรุปผลการวิจัย

1. สรุปผลการศึกษาประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมกะเหรี่ยง (โปว์และสะกอว์) ลัทธิฤๅษี นิยายตะลึงผ่าน “ตำนาน” และ “ความทรงจำร่วม”

1.1 เดิมมีถิ่นฐานในประเทศพม่า และอพยพย้ายถิ่นเข้าฐานมาตั้งบ้านเรือนอยู่ในประเทศไทย มีสาเหตุอันเนื่องมาจากสาเหตุหลักอยู่สองประการ คือ ประการแรกความเชื่อในลัทธิฤๅษีแตกต่างไปจากชนกลุ่มอื่นๆ และประการที่สอง คือ ทนการกดขี่จากกษัตริย์พม่าไม่ไหว จึงพากันเดินลัดเลาะเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ด้านฝั่งตะวันตก (จังหวัดกาญจนบุรี) เข้ามาอยู่ ณ หมู่บ้านเลตองคู้ฝั่งตะวันออก มี “อิลี” เป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณ ใช้วิถีปฏิบัติเกี่ยวข้องกับชุดความรู้ดั้งเดิม เริ่มตั้งแต่การกำเนิดมนุษย์คู่แรก ผ่าน “ตำนาน” กล่าวว่า

“**เก๋อจาเม** (เทพยดา) ได้สร้างชายหญิงคู่หนึ่งขึ้นมา ผู้ชายชื่อว่า เอท้อกระระ (เหมือนแผ่นดิน) และผู้หญิงชื่อว่า เอท้อกะซี (เหมือนแผ่นดิน) แล้วส่งคนทั้งสองลงมาอยู่ในสวน**อีเต้** เพื่อสร้างมนุษยชาติ โดยให้ทำงาน 6 วัน และหยุด 1 วัน และให้กินผลไม้ในสวนได้ ยกเว้นเพียงต้นเดียวที่ห้ามกิน เพราะจะเกิดสิ่งที่ไม่ดีงามขึ้น

มีก้อลี (ผู้มีจิตศรัทธา) ได้มาบอกคนทั้งสองว่า ผลไม้ที่ห้ามกินนี้เป็นผลไม้วิเศษ มีแต่เก๋อจาเมเท่านั้นที่กินได้ จึงห้ามไว้เพื่อเก็บไว้กินแต่ผู้เดียว ดังนั้นคนทั้งสองจึงแอบกิน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่นอกจากจะติดต่อกับเก๋อจาเมไม่ได้แล้ว ยังทำให้ “**สิ่งที่ไม่ดีงาม**” เข้ามาอยู่ในตัวคนทั้งสองอีกด้วย เก๋อจาเมจึงส่ง **อิลีเปอะม้อโก** (ผู้ควบคุมโลกจากเริ่มต้นถึงสิ้นสุด) ลงมาควบคุมทั้งคู่ และลูกหลานของเขาสืบต่อกันมา”

ที่มาของกะเหรี่ยง “โปว์และสะกอว์” ผ่าน “ตำนาน” กล่าวว่า

“กาลครั้งนั้นคนไทยได้ไปขอลูกสาวของหัวหน้ากะเหรี่ยง ชื่อ **มือแพะแพ** (แม่นางสายสร้อย) แต่กะเหรี่ยงไม่ให้ คนไทยจึงไม่ส่งเกลือไปขายให้กะเหรี่ยงเป็นเวลานานถึง 3 ปี หัวหน้ากะเหรี่ยงจึงยินยอมยกลูกสาวให้ แต่มีข้อตกลงกันว่าถ้าออกลูกเป็นเด็กผู้ชาย และเมื่อเด็กโตขึ้นจะต้องแต่งตั้งให้เป็นผู้ปกครองทั้งสองเผ่า 20 ปีผ่านไป และเด็กที่เกิดมาเป็นเด็กผู้ชาย ซึ่งมีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ คนไทยได้แจ้งให้กะเหรี่ยงทราบว่ามีผลการแต่งตั้งให้เด็กผู้ชายได้เป็นผู้นำเผ่า ดังนั้นกะเหรี่ยงจึงเข้าร่วมงานด้วย ภายในงานมีการเลี้ยงอาหารและสุรา พอถึงตอนกลางคืนฝ่ายไทยได้ฆ่าผู้ชายกะเหรี่ยงตายหมดยกเว้นผู้หญิงกะเหรี่ยง และคนไทยยังได้ส่งกำลังมาโจมตีชาวกะเหรี่ยงอีกครั้ง ทำให้ต้องอพยพหลบหนีกระจัดกระจายกันไปคนละทิศละทาง โดยส่วนหนึ่งเป็นกะเหรี่ยงโปว์หนีลงมาทางใต้ และอีกส่วนหนึ่งเป็นกะเหรี่ยงสะกอว์ หนีเข้าไปอยู่ในเขตพม่า”

การถือศีล 5 และการกำหนดวันในหนึ่งสัปดาห์ ให้หยุดหนึ่งวัน คือ วันพระ หรือวันที่ชุมชนต้องมารวมตัวกันเพื่อกราบไหว้พระ และรวมถึงที่มาของพิธีบูชาเจดีย์ ผ่าน “ตำนาน” กล่าวว่า

“หัวหน้ากะเหรี่ยงสะกอว์กลุ่มหนึ่ง ได้ออกไปล่าสัตว์ได้พบกับคนโกนหัวห่มผ้าเหลืองเป็นจำนวนมาก และได้ทราบว่าเป็นพระพุทธรูปเจ้ากบฏศิขัย จึงได้รับการอบรมสั่งสอน และได้รับศีล 5 (1. ปาณาติบาตา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ 2. อทินนาทานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ 3. กาเมสุมิจฉาจารา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ 4. มุสาวาทา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ 5. สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ) พร้อมกับได้รับการตั้งชื่อว่า “**ย่อแฮ**” (ผู้ได้รับความดีงามแล้ว)

ย่อแฮ ถวายพระพุทธรูปเจ้าว่า “ทำอย่างไรจึงจะรวมพวกกะเหรี่ยงได้” พระพุทธรูปเจ้าจึงถอนเส้นพระเกศา (เส้นผม) 8 เส้น ให้ไปสร้างเจดีย์แล้วบรรจุพระเกศาไว้ในเจดีย์... รุ่งเช้าย่อแฮจึง ได้อธิฐานถามฟ้าดินว่า “เห็นด้วยหรือไม่” ก็ได้รับคำตอบว่า “เห็นด้วย” และมีเทวดาลงมาช่วยสร้างเจดีย์จนเสร็จ ย่อแฮตั้งชื่อเจดีย์แห่งนี้ตามที่พระพุทธรูปเจ้าบอกไว้ว่า “**เขยเออะตะระ**” กะเหรี่ยงเรียกว่า “**โคะตะกู**”

ชาวกะเหรี่ยงที่รู้ข่าวว่า “ย่อแฮ” เป็นลูกศิษย์ของพระพุทธรูปเจ้า (เทพยดา) ชาวกะเหรี่ยงจึงได้รวมตัวกันอีกครั้งหนึ่ง พร้อมกับสาบานว่า “พวกตนจะไม่ดื่มสุราอีก” เพราะนอกจากจะนับถือศีล 5 แล้ว ศีลข้อสุรา... ยังทำให้ชาวกะเหรี่ยงถูกคนไทยฆ่าตายและปลัดพรากจากกันอีกด้วย ย่อแฮได้นำชาวกะเหรี่ยงหยุดทำมาหากิน 1 วัน เพื่อที่ว่าหลังจากทำงานมา 7 วัน จะได้มารวมตัวกันกราบไหว้ระลึกถึงบุญคุณของพระพุทธรูปเจ้า จึงเรียกว่า “**วันพระพุทธรูปเจ้า**” หรือเรียกสั้นๆ ว่า “**วันพระ**” ย่อแฮจึงได้รับความเคารพนับถือจากชาวกะเหรี่ยงและยกย่องให้เป็น “**พื่อ**” (ปู่)”

การทำบุญไหว้เจดีย์หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “**บาโคะหรือมาบูโคะ**” เริ่มมีขึ้นตั้งแต่ฤๅษีองค์แรก เป็นการทำบุญให้กับดิน ฟ้า อากาศ ในช่วงแรกๆ ของพิธีไหว้เจดีย์มีเพียงผู้ที่นับถือเท่านั้นที่สามารถเข้าไปไหว้ได้ การทำบุญนั้นหนึ่งปีจะมีหนึ่งครั้ง ซึ่งตรงขึ้น 8 ค่ำ ถึง 14 ค่ำ ของเดือนมีนาคมในทุกปีปฏิทิน ซึ่งเปรียบเทียบกับได้กับเดือน

เมษายน (เดือนฤๅษี) และลักษณะของเจดีย์ แบ่งออกได้ 3 รูปแบบ คือ เจดีย์ทราย เจดีย์ดิน และเจดีย์ข้าว การสร้างเจดีย์แต่ละครั้ง จำเป็นต้องดูสถานการณ์ความเป็นไปของโลก ณ ช่วงเวลานั้นๆ ด้วย

1. เจดีย์ทราย “โคะแห่ม” สร้างเมื่อเกิดเหตุการณ์ มีคนตาย สัตว์ตาย หรือเกิดสิ่งไม่ดีขึ้นในหมู่บ้าน เช่น มีผู้คนเจ็บไข้ได้ป่วยตลอดอย่างต่อเนื่อง หรือมีโรคระบาด อีลีจะใช้สถานการณ์ดังกล่าวเป็นข้อพิจารณาว่า จะต้องประกอบพิธีกรรมพร้อมกับสร้างเจดีย์ทรายขึ้นมาเพื่อการกราบไหว้

2. เจดีย์ดิน “โคะหะอะโคะ” เชื่อกันว่าทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ในผืนดิน เปรียบผืนดินเป็นดั่งพ่อและแม่ให้สิ่งที่ไม่ดีกลับดีขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้กับคนทั้งโลก และรวมถึงมนุษย์ที่อาศัยอยู่ในป่า ซึ่งเกี่ยวข้องกับความกลัว 3 อย่าง คือ 1) กลัวเจ็บไข้ได้ป่วย 2) กลัวอดอยาก และ 3) กลัวการปล้นสะดม สำหรับมนุษย์ที่อาศัยอยู่ในเมือง เช่นเดียวกัน คือ 1) กลัวการเจ็บไข้ได้ป่วย 2) กลัวความอดอยาก และ 3) กลัวสงคราม การทำพิธีบูชาเจดีย์ทรายดินจะต้องให้คนในหมู่บ้านเข้ามาร่วมการแก้ปัญหา

3. เจดีย์ข้าว “โคะบี” สร้างในช่วงเกิดข้าวยากหมากแพง ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ไร่นา พืชผลให้ผลไม่ดี จึงสร้างเป็นเจดีย์ข้าว เพื่อให้ผลผลิตกลับมามีความอุดมสมบูรณ์ขึ้นดังเดิม มีกินตลอดหนึ่งปี

สาเหตุของการไม่กินเนื้อไก่และเนื้อหมู ของชุมชนกะเหรี่ยงบ้านเลตองคุ อันเนื่องมาจาก ความเชื่อว่าสัตว์ดังกล่าวมีสิ่งไม่ดีงามผ่าน “ตำนาน” กล่าวว่

“ก๊อแหว เป็นผู้นำในการอพยพเข้ามาในประเทศไทย ระหว่างทางมีการไล่ล่าจากทหารพม่า ก๊อแหวได้ใช้ “ไม้วิเศษ” ขับไล่ “สิ่งไม่ดีงาม” (ครั้งหนึ่งบรรพบุรุษของเขาได้กินผลไม้ต้องห้ามของเก๋อจาเม) ออกจากชาวกะเหรี่ยงทุกคนแล้วนำไปใส่ในไก่และหมู เมื่อทหารพม่าไล่ติดตามมา จะเห็นแต่เพียงการจากไปของชาวกะเหรี่ยงเท่านั้น ในประเด็นนี้ ก๊อแหวได้รับการยกย่องให้เป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณในขณะนั้น ได้ขึ้นไปนอนบนหน้าผาและนิมิต (ฝัน) ว่าสถานที่ตรงนี้เป็นที่ตั้งหมู่บ้านอย่างถาวรของชาวกะเหรี่ยง จึงได้สร้างหมู่บ้านขึ้นอีกครั้งหนึ่ง และตั้งชื่อว่า “เลตอโคะ” (ใต้หน้าผาเหนือน้ำตก) และได้สร้างที่อยู่ของอีลี (ผู้นำทางจิตวิญญาณ) แยกออกจากหมู่บ้าน เรียกว่า “ตะหมูปูเปีย” (ที่บูชาพันภัย) มี **พ้ออีลีก๊อแหว** (อีลีองค์แรก) แห่งบ้านเลตอโคะ (คนไทยจะเรียกว่า “เลตองคุ”) จากนั้นไม่นานได้มีทหารพม่าได้เข้ามาจับตัว “บูโคะ” (เจ้าวัด) และบังคับให้พาไปซื้อตัวพ้ออีลีก๊อแหว เมื่อได้ตัวแล้วทหารพม่าได้ฆ่าตัดคอพ้ออีลีก๊อแหวทันที”

ในประเด็นนี้มีการเชื่อมต่องถึงพิธีจุดไฟบูชาบูชาฤๅษี ลัทธิฤๅษี นิกายตะละกู ผ่าน “ตำนาน” กล่าวว่

“วิญญาณของพ้ออีลีก๊อแหว ได้ขึ้นไปหาเก๋อจาเม (บิดา) ว่าตนจะไม่ลงไปโลกมนุษย์อีก เนื่องจากเต็มไปด้วยความโหดร้ายป่าเถื่อน และเก๋อจาเมได้บอกกับพ้ออีลีก๊อแหวว่า ตามความเป็นจริงแล้วโลกมนุษย์มีทั้งคนดีและคนชั่วปะปนกัน เราจะต้องลงไปช่วยคนดีแก้ไขคนชั่ว แต่พ้ออีลีก๊อแหวยืนยันกรานจะไม่ลงไปโลกมนุษย์อีก และขอให้เก๋อจาเมส่งเพื่อนของตนลงไปแทน

เพื่อนของพ้ออีลีก๊อแหว ลงมายังโลกมนุษย์และได้บอกกับชาวบ้านว่า การที่ชาวบ้านจะอยู่ดีกินดีได้ต้องตัดภาระบางอย่างลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องเลิกเลี้ยงผี ทำให้ยักษ์ที่เป็นหัวหน้าผีไม่พอใจ จึงขึ้นไปหาเก๋อจาเมขอให้ลูกของท่านยกเลิกความคิดดังกล่าว โดยที่พ้อจะประนีประนอมได้ เก๋อจาเมแนะนำว่า เลี้ยงผีได้แต่ผีจะต้องรับผิดชอบในการล้างถ้วยชามเองด้วย ยักษ์บอกว่าจะทำตามเงื่อนไขนี้ ถ้าเพื่อนของพ้ออีลีก๊อแหว **กล้ากระโดดเข้ากองไฟ** เพื่อแสดงว่าจะทำเพื่อมวลมนุษย์มากกว่าผี ดังนั้นเพื่อนของพ้ออีลีก๊อแหว จึงกระโดดเข้ากองไฟ” ชาวบ้านจึงตั้งชื่อให้ว่า “โจ้วยู” (เพื่อชาติ) และเรียกว่า **พ้ออีลีโจ้วยู เป็นอีลีองค์ที่ 2** ของบ้าน เลตองคุ และเป็นที่มาของพิธีจุดไฟบูชาฤๅษี

กำเนิดอีลีองค์ที่ 3 (พ้ออีลีแจะเบอะ) ผ่าน “ความทรงจำรวม” กล่าวว่

“วันหนึ่งชาวบ้านวัวหายจึงตามหาเข้าไปในป่า ได้พบเด็กผู้ชายคนหนึ่งอยากได้ขี้ผึ้งมาทำเทียนถ้าชาวบ้านคนนั้นช่วยเหลือจะช่วยตามวัวให้ แต่ชาวบ้านคนนั้นไม่ได้สนใจและออกตามหาวัวของตนต่อไป

ชายคนนั้นตามหาวัวอยู่หลายวัน แต่ไม่ว่าจะไปทิศทางไหนจะพบเด็กคนนั้นตลอด จึงเล่าให้ภรรยาฟังฝ่ายภรรยาจึงบอกให้นำขี้ผึ้งไปให้ เมื่อเด็กได้ขี้ผึ้งแล้วเด็กบอกว่า จะใช้ขี้ผึ้งทำเทียนและจุดไว้ที่ตรงนี้ แต่กลัวเทียนดับ จึงต้องสร้างศาลาไว้ตรงนี้ และเด็กได้ขอยืมมีดชายคนนั้นด้วย ส่วนวัวนั้นให้เดินกลับบ้าน ถ้าไม่พบกลางทางแสดงว่าวัวได้กลับถึงบ้านเอง ปรากฏว่าวัวได้เดินกลับถึงบ้านก่อนแล้ว จึงเล่าให้ภรรยาฟัง ทำให้ทั้งคู่เชื่อว่าเป็นผู้วิเศษจึงมาช่วยกันสร้างศาลาให้ และเมื่อชาวบ้านคนอื่นๆ รู้ข่าวต่างพากันมากราบไหว้และเรียกชื่อเด็กคนนั้นว่า “แจะเบอะ” (ตั้งหลักได้มั่นคง) และยกย่องให้เป็นพ้ออีลีแจะเบอะ อีลีองค์ที่ 3 ของบ้านเลตอโคะ

ความดีของช่าง ถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่ชุมชนกะเหรี่ยง และมีคุณค่าควรแก่การกราบไหว้ อย่างไรก็ตามก็มีการกล่าวถึงช่างแกะสลักในประเทศพม่าว่า *เมื่อช่างแกะสลักเสร็จแล้ว ช่างได้ตบอดทันที* และเป็นที่มาของพิธีมัดมือช่าง

พิธีอสิเกะเคาะ (อิสโงคท์ที่ 6) ผ่าน “ความทรงจำร่วม” กล่าวว่า เป็นอิสโงคท์ที่มีผู้จดจำเหตุการณ์ในช่วงสมัยนี้ได้น้อยมากแต่เป็นอิสโงคท์แรกที่นุ่งหม้อผ้าเหลือง

พิธีอสิเสาะเทียะ (อิสโงคท์ที่ 7) ผ่าน “ความทรงจำร่วม” กล่าวว่า

“บิดาและมารดาของเสาะเทียะอพยพมาจากบ้านแม่กลองคี เสาะเทียะเกิดที่บ้านเลตอโค๊ะ เมื่ออายุได้ครบตามกำหนด (ประมาณ 7 ปี) เสาะเทียะได้เข้ามาเป็นลูกศิษย์พิธีอสิเกะเคาะ ณ สำนักฤๅษี เมื่อพิธีอสิเกะเคาะเสียชีวิต เสาะเทียะได้ขึ้นเป็นอิสโงคท์ และได้รับผิดชอบเกี่ยวกับการแต่งกายของชาวบ้านว่า เสื้อผ้าและสิ่งของที่ชาวบ้านใช้อยู่ไม่ใช่เป็นแบบของเรา โดยเฉพาะที่มีลายเส้นตัดกันเป็นรูปท่อนา อีกไม่นานจะมีคนมาขอคืน เมื่อถึงเวลาเขามาขอคืนให้คืนเขาไปให้หมด ดังนั้นจึงให้เตรียมเสื้อผ้าและสิ่งของชุดใหม่ไว้ซึ่งปรากฏว่าต่อมาไม่นานได้มีชาวบ้าน “จอคาะ” ในเขตพม่ามาขอรับคืนไป ชาวบ้านจึงมีเสื้อผ้าชุดใหม่

เสื้อผ้าชุดใหม่ได้ ชุมชนกะเหรี่ยงบ้านเลตอโค๊ะได้เตรียมไว้ คือ เด็กหญิงจะเป็นชุดขาว แต่เมื่อแต่งงานจะเปลี่ยนเป็นชุด 2 ท่อน แยกเป็นผ้าถุงและเสื้อ ผ้าถุงพื้นสีแดงตรงกลางมีแถบสีขาว เสื้อพื้นสีแดงด้านบนอาจเป็นสีดำหรือสีน้ำเงิน ส่วนผู้ชายจากเด็กจนโตรวมทั้งชุดไปทำบุญจะเป็นสีขาวแถบสีแดง เวลาใส่ให้สวมจากทางศีรษะลงมา ถ้าไม่อยากนุ่งชุดนี้ก็จะใช้เป็นผ้าโสร่งที่ทอเป็นพื้นเดียวกัน จะได้ไม่เป็นผ้าถุง และเป็นการแสดงออกถึงการเปิดเผย เช่นเดียวกับเสื้อที่สวมใส่จะเป็นสีอะไรก็ได้ แต่ต้องเป็นแบบผ้าอกมีกระดุม และต้องไม่เป็นแบบเสื้อยืด (เสื้อคอกลม) และต้องไม่มีเส้นหรือลายตัดกันเป็นรูปท่อนา รวมถึงของใช้ทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นร่มหรือแม้กระทั่งมุ้งจะต้องไม่เห็นว่ามีเส้นตัดกันเป็นรูปท่อนา”

อย่างไรก็ตามที่พิธีอสิเสาะเทียะมรณภาพ ท่านได้บอกกับชาวบ้านว่าให้ **แจละยะ** สืบต่อจากตนและให้จำเลยช่วยลงไปดูแลในเขตพม่า เป็นคำสั่งเสียขององค์ฤๅษี และคนที่นับถือลัทธิฤๅษีทุกคนจะต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตาม

พิธีอสิแจละยะ (อิสโงคท์ที่ 8) ผ่าน “ความทรงจำร่วม” กล่าวว่า พิธีอสิแจละยะ ต้องการ *แก้บาปให้กับพม่า เพราะการที่พม่าฆ่าพิธีอสิกว่อแว* (อิสโงคท์ที่ 1) ดังนั้นจึงได้นำชาวบ้านที่นับถือลัทธิฤๅษี อยู่ภายใต้การปกครองของตนเองไปที่บ้านเจโด่ง ซึ่งเป็นที่ตั้งกองทหารพม่า โดยมีกองกำลังของกะเหรี่ยงภูเขาร่วมสมทบไปด้วยเมื่อไปถึงพื้นที่สู้รบ ชาวกะเหรี่ยงที่นับถือลัทธิฤๅษีและทหารกะเหรี่ยงภูเขาคิดล้มตายเป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้นำทหารกะเหรี่ยงไม่พอใจที่พาคคนของตนไปตาย จึงได้เข้ามาจับตัวอสิแจละยะไปขังไว้ที่กองร้อยกะเหรี่ยงในเขตพม่า และฆ่าตายในที่สุด

พิธีอสิจำเลยช่วย (อิสโงคท์ที่ 9) กะเหรี่ยงบ้านเลตอโค๊ะมีการเชื่อมต่อกับโลกภายนอกมากขึ้น และภาครัฐได้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาจึงได้สร้างโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนขึ้น ซึ่งขัดแย้งกับวิถีชุมชน ซึ่งเป็นคำสั่งเสียของ “พิธีอสิแจละยะ” (อิสโงคท์ที่ 5) กล่าวว่า *“พวกเราขอสาบานว่าจะไม่เรียนหนังสือไทยตลอดไป เมื่อใดที่พวกเราเรียนหนังสือจะต้องเกิดภัยวิบัติกับพวกเราไม่เร็วก็ช้า”*

ในประเด็นนี้พิธีอสิจำเลยช่วย มีการจัดความสัมพันธ์ใหม่ในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างเป็นพลวัต มีการเชิญตัวแทนเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เข้ามาตีมน้ำสาบานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่ ณ สำนักฤๅษี โดยให้สัญญาว่า *“จะไม่ทำอะไรให้เป็นการผิดขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวบ้าน และจะทำทุกอย่างที่จะช่วยเหลือชาวบ้านหากเกิดมีภัยขึ้น”* เพื่อลดความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับกลุ่มคนที่นับถือลัทธิฤๅษีเป็นการยอมรับชุดความรู้จากโลกภายนอก

พิธีอสิมอแน (อิสโงคท์ที่ 10) ผ่าน “ความทรงจำร่วม” กล่าวว่า มอแนเป็นคนบ้านโกกัว (หญ้าไม้กวาด) ในเขตพม่าเข้ามาเป็นลูกศิษย์ ณ สำนักฤๅษีได้ 25 ปี เข้ารับตำแหน่งพิธีอสิ เมื่ออายุได้ 34 ปี ยังหม้อขาวอยู่เนื่องจากนิมิตว่าอิสโงคท์ที่ 9 มาบอกว่าให้หม้อเหลืองได้ แต่อิสโงคท์ที่ 8 ที่มาพร้อมกับบอกว่ายังหม้อเหลืองไม่ได้จึงหม้อเหลืองไม่ได้และเป็นครั้งแรกที่อิสโงคท์ก่อนๆ ได้เข้ามานิมิตถึง 2 องค์ในคราวเดียวกัน

การสืบทอดตำแหน่งของฤๅษีแต่ละองค์จะเป็นการนิมิตเห็นของฤๅษีจากรุ่นสู่รุ่น กล่าวคือ ฤๅษีองค์ปัจจุบันจะต้องนิมิตเห็นฤๅษีองค์ต่อไป ซึ่งความแม่นยำของการนิมิตนั้นจะต้องมีการนิมิตในช่วงระยะเวลาสามปี ปีละสามครั้งติดต่อกัน จึงจะเชื่อได้ว่าผู้นั้น คือ ฤๅษีองค์ต่อไปตามความเชื่อในวิถีวัฒนธรรมลัทธิฤๅษี

สรุปประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมกะเหรี่ยง (โปว์และสะกอว์) เริ่มตั้งแต่ก่อเจมาผู้ยิ่งใหญ่ตามมโนคติของกลุ่มชาติพันธุ์ และเป็นเทพสูงสุดหรือเอกเทวนิยม (Mono-theism) ผู้สร้างมนุษย์และสรรพสิ่งบนโลก มีการจำลองพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ให้เป็นตัวแทนเทพยดา ณ สำนักฤๅษี และมีการร้อยเรียงเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ ถึงการพลัดพราก

อันเนื่องจากการดื่มสุรา, ย่อแฮร์บีล 5 จากพระพุทธเจ้า และนำพระเกศาของพระพุทธเจ้าไปสร้างเจดีย์, การอพยพหนีภัยการกดขี่จากกษัตริย์พม่า, พื่ออิสิเกอเวใช้ไม้เท้าวิเศษขับไล่สิ่งไม่ดีงามออกจากตัวกะเหรี่ยงแล้วนำมาใส่ในหมูและไก่, ทหารพม่าฆ่าตัดคอพื่ออิสิเกอเว, พิธีจุดไฟบูชาฤกษ์, พิธีมัดมือข้าง และพิธีสะเดาะเคราะห์ชุมชน ภาพดังกล่าวถูกถ่ายทอดความสัมพันธ์ระหว่างคนกับเทพยดา มีการบูชาบรรพบุรุษ (Ancestor Worship) เพื่อกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของบรรทัดฐานทางวัฒนธรรม (Culture Norms) ที่เกี่ยวข้องกับกฎเกณฑ์ทางสังคม มีลักษณะเป็นข้อบังคับให้บุคคลและหรือกลุ่มบุคคลทำตาม (Prescriptive) หรือจะเป็นข้อห้ามมิให้ทำ (Proscriptive) อันเกิดจากค่านิยม (Values) ที่ควรค่าแก่การกระทำ

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการพึ่งตนเองของชุมชน บนฐานประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมกะเหรี่ยง (โปว์และสะกอว์) ลัทธิฤกษ์ นิยามตะละกู ดังนี้

2.1 การพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี พบว่า เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ถูกนำมาร้อยเรียงกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีวัฒนธรรม เริ่มตั้งแต่เทพยดาได้สร้างมนุษย์คู่แรก ย่อแฮร์บีล 5 และนำพระเกศาจากพระพุทธเจ้ามาสร้างเป็นเจดีย์ (พิธีบูชาเจดีย์) พื่ออิสิเกอเว (อิสิคคที่ 1) ใช้ไม้เท้าวิเศษขับไล่สิ่งไม่ดีงามออกจากตัวกะเหรี่ยง (ไม่กินหมูและไก่) และทหารพม่าฆ่าตัดคอพื่ออิสิเกอเว เชื่อมโยงถึงการกระโดดเข้ากองไฟของพื่ออิสิเจอ (พิธีจุดไฟบูชาองค์ฤกษ์), พิธีสะเดาะเคราะห์ พิธีมัดมือ (คนและข้าง) การแต่งกาย การไว้ทรงผม โดยมี “พื่ออิสิ” เป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อแบบดั้งเดิม ที่กล่าวมา คือ นวัตกรรมทางประวัติศาสตร์

2.2 การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ พบว่า พิธีบูชาเจดีย์ และก๋อเวใช้ไม้เท้าวิเศษไล่สิ่งไม่ดีงามออกจากตัวกะเหรี่ยงแล้วนำมาใส่ไว้ใน “หมูและไก่” เกี่ยวข้องกับระบบผลิต ระบบคุณค่า และระบบความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงระหว่างคนกับการเข้าใช้ประโยชน์ในทรัพยากรธรรมชาติ มีการฉายภาพ “อิสิและลูกศิษย์” ณ พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ การทำไร่ข้าว ไร่หมาก และไร่พริก “วิถีอิสิ คือ วิถีเศรษฐกิจของชุมชน”

2.3 การพึ่งตนเองทางทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า พิธีสะเดาะเคราะห์ คือ กระบวนการให้ “คน” ต้องมารวมตัวกันเพื่อสร้างประโยชน์ร่วมกัน กล่าวคือ การสร้างสะพานเป็นการปลูกฝังค่านิยมในเรื่องของการสร้างจิตสาธารณะ เป็นการให้บริการกับคนที่ต้อยโอกาสทางสังคม การปล่อยปลาแสดงให้เห็นถึงกุศลบายในเรื่องของการอนุรักษ์และการขยายพันธุ์ปลา และการค้าโพห์เป็นการอนุรักษ์ป่าไม้ที่อยู่ต้นน้ำลำธาร โดยนำเอาความเชื่อในเรื่องของ “การต่อชะตาชีวิต” มาจัดระเบียบกับทรัพยากรธรรมชาติบนฐานคิดที่ว่า “จะทำให้ชีวิตมีความสุขปลอดภัยจากภัยอันตรายที่จะเกิดกับชีวิตได้”

2.4 การพึ่งตนเองได้ทางจิตใจ พบว่า ภาพจำลอง “เทพยดา” เป็นพระเจ้าสูงสุด ณ สำนักฤกษ์ คือพื้นที่พิเศษเฉพาะสำหรับการประกอบพิธีกรรมที่สำคัญๆ ตามความเชื่อแบบดั้งเดิม ได้แก่ พิธีบูชาเจดีย์ (ระลึกถึงพระพุทธเจ้า) พิธีจุดไฟบูชาองค์ฤกษ์ (บูชาวิญญาณบรรพบุรุษ) พิธีสงฆ์น้ำฤกษ์ พิธีสะเดาะเคราะห์ ฯลฯ ที่กล่าวมาคือกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมและเป็นประสบการณ์ตรง ที่ทำให้ชุมชนต้องดิ้นรนเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจ ซึ่งได้แก่ ความปลอดภัย ความมั่นคงด้านปัจจัย 4 การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น และนำไปสู่การแก้ปัญหาาร่วมกันในสภาวะการณ์ที่เกิดวิกฤต

2.5 การพึ่งตนเองทางสังคมและวัฒนธรรม พบว่า “อิสิ” คือ ต้นแบบของการรักษาแบบแผน และเป็นผู้กำหนดวิถีปฏิบัติให้คนกะเหรี่ยงทุกคนต้องอยู่ในกรอบจารีต มีการกำหนดเครื่องแต่งกาย (เสื้อผ้า) การไว้ทรงผม การประกอบพิธีบูชาเจดีย์ พิธีจุดไฟบูชาองค์ฤกษ์ การสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ เพื่อการกราบไหว้ เป็นกระบวนการที่ทำให้ทุกคนต้องเข้าร่วมกิจกรรมบนพื้นฐานของความศรัทธาในวิญญาณบรรพบุรุษร่วมกัน ซึ่งปรากฏออกมาในรูปแบบของความ เป็นพี่ เป็นน้อง เป็นมิตร เป็นเพื่อนบ้าน เป็นเครือญาติ ที่จะต้องเข้ามาดูแล ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3. การสังเคราะห์รูปแบบการพึ่งตนเองของชุมชน บนฐานประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมกะเหรี่ยง (โปว์และสะกอว์) พบว่ามีปัจจัยสำคัญบนพื้นฐานของเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ จิตใจ สังคมและวัฒนธรรม เป็นความสัมพันธ์เชิงหน้าที่ และทำหน้าที่สมบูรณ์เพื่อผลประโยชน์เฉพาะตน และขณะเดียวกันก็จะทำประโยชน์แก่ตัวอื่นในโครงสร้างขององค์ประกอบ

และมีความสัมพันธ์กับการสร้างความสมดุล (Balance) พบว่าในแต่ละตัวของ TERMS มีความเกี่ยวข้องและสอดคล้องกับความสามารถ (Ability) ในแต่ละตัวของ TERMS พบว่ามีความสอดคล้องกับการจัดเครือข่าย (Networking) ในแต่ละตัวของ TERMS พบว่า มีการ “สื่อ” เชื่อมต่อวิถีวัฒนธรรมที่สามารถจัดการชุมชน (Community Management) ได้ และที่กล่าวมาทั้งหมด คือ ห่วงโซ่แห่งความสัมพันธ์

อภิปรายผลการทดลอง

1. จาก “ตำนาน” กล่าวว่า “เก๋อจาเม (เทพยดา) ได้สร้างชายหญิงคู่หนึ่งขึ้นมา ผู้ชายชื่อว่า เอท้อกะระ (เหมือนแผ่นดินฟ้า) และผู้หญิงชื่อว่า เอท้อกะซี (เหมือนแผ่นดินดิน) แล้วส่งคนทั้งสองลงมาอยู่ในสวนอีดเพื่อสร้างมนุษยชาติ โดยให้ทำงาน 6 วันและหยุด 1 วัน และให้กินผลไม้ในสวนได้ยกเว้นเพียงต้นเดียวที่ห้ามกิน เพราะจะเกิดสิ่งที่ไม่ดีงามขึ้น สอดคล้องกับ ยศ สันตสมบัติ และคณะผู้วิจัย, (2547 : 199-203) กล่าวว่า ความเชื่อ เรื่อง ยวา (พระเจ้าผู้สร้างโลก) คือ พลังแห่งการพยากรณ์ ผู้สร้างธรรมชาติ รวมถึงเป็นผู้สร้างมนุษย์ (ชาย-หญิง) คู่แรกของโลก ขณะที่กะเหรียงที่นับถือพุทธ ศาสนาพุทธ เชื่อว่า ยวา คือ พระพุทธเจ้า ขณะที่ ยวา ในความคิดของกะเหรียงที่นับถือผีไม่ได้มีความสำคัญมากนัก และไม่ มีพิธีกรรมที่ทำให้กับ ยวา โดยเฉพาะ และในเรื่องของ “ยวา” และสอดคล้องกับป้อพอ, (2540 : 167) ได้กล่าวเพิ่มเติม เกี่ยวกับสิ่งสูงสุดที่ชาวกะเหรียง (ปกากะญอ) เคารพบูชาโดยมีความเชื่อว่า ยวา เป็นเจ้าของธรรมชาติทุกสิ่งทุกอย่าง และ เชื่อด้วยว่า ยวา คือ ผู้สร้างมนุษย์ คำฟ้องของคำว่า ยวา คือ ทู “เกอะจำทู เกอะจำยวา” ซึ่งมีความหมายตรงกับคำว่า “พระองค์พระเจ้า”

มีกอลี (ผู้มีจิตศรัทธา) ได้มาบอกคนทั้งสองว่า ผลไม้ที่ห้ามกินนี้เป็นผลไม้วิเศษ มีแต่เก๋อจาเมเท่านั้นที่กินได้ จึงห้ามไว้เพื่อเก็บไว้กินแต่ผู้เดียว ดังนั้นคนทั้งสองจึงแอบกิน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่นอกจากจะติดต่อกับเก๋อจาเม ไม่ได้แล้ว ยังทำให้สิ่งที่ไม่ดีงามเข้ามาอยู่ในตัวคนทั้งสองอีกด้วย เก๋อจาเมจึงส่ง อิลีปะอะม้อโก (ผู้ควบคุมโลกจากเริ่มต้นถึง สิ้นสุด) ลงมาควบคุมทั้งคู่ และถูกหลานของเขาที่สืบต่อกันมา สอดคล้องกับ สุเทพ สุวีรางกูร, (2554 : 48) กล่าวว่า ความเชื่อที่มาจากพระเจ้าเป็นผู้สร้าง ได้ถูกกำหนดขึ้นมาตามภาพของพระองค์ แล้วเจริญพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์หรือ ความบริสุทธิ์สมบูรณ์ เป็นชีวิตที่ไร้บาป ไร้ปัญหา การที่จะไปสู่จุดหมายนั้น ต้องปฏิบัติตามหลักของพระเจ้าที่กำหนดวาง เอาไว้ ความเป็นมนุษย์ที่แท้จริงที่ประกอบด้วยร่างกายและจิตวิญญาณ จึงขึ้นอยู่กับพระเจ้า

และสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ขึ้น ณ สำนักฤๅษี เพื่อการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อ มีการกำหนดบทบาทให้ “อิลี” ผู้นำทางจิตวิญญาณ ต้องทำหน้าที่ประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อในเรื่อง “วิญญาณบรรพบุรุษ” ให้เป็นไปตาม วงรอบของปีปฏิทิน สอดคล้องกับ ศิริพร ณ ถลาง, (2557 : 366, 377-378) กล่าวว่า ตำนานกับการอธิบายกำเนิด และอัตลักษณ์ของกลุ่มชน (Myth of Origin) และสถานภาพของคนในสังคมในสังคมดั้งเดิมหรือสังคมประเพณีทั่วโลก มีเรื่องเล่า ใช้อธิบายว่า ตนเป็นใคร มีกำเนิดอย่างไร และมีรูปแบบการจัดระเบียบของสายตระกูล (clan) ที่สมาชิกในตระกูลเชื่อว่า สืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษร่วมกัน

ชุดความรู้แบบดั้งเดิม คือ วิถีดำรงอยู่ของคนกะเหรียง มีการจัดความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ นำความเชื่อใน เรื่องของเทพยดา และวิญญาณบรรพบุรุษ เข้ามากำหนดแบบแผนทางสังคม ซึ่งปรากฏออกมาในรูปของ กฎจารีต และหรือกฎศีลธรรม เกิดเป็นค่านิยมที่ทรงคุณค่า สอดคล้องกับจุฑาพรรธ (จามจุรี) ผดุงชีวิต, (2551 : 101) กล่าวว่า ตนอยู่ภายใต้อำนาจของธรรมชาติ วัฒนธรรมที่ดำรงไว้ซึ่งค่านิยมนี้เชื่อว่า พลังที่มีอำนาจมากที่สุดของชีวิตมนุษย์นั้น อยู่นอกเหนือการควบคุมของมนุษย์ ไม่ว่าจะพลังนั้นๆ จะหมายถึง พระเจ้า ซาตาชีวิต หรือความมหัศจรรย์ มนุษย์ไม่สามารถเอาชนะได้ และจะจบลงด้วยการยอมรับในที่สุด

2. การวิเคราะห์การพึ่งตนเองของชุมชนมีความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมกะเหรียง (โปว์ และสะกอว์) ลัทธิฤๅษี นิกายตะละกู๋ บ้านเลตองคุ ดังนี้

2.1 การพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี คือ ภาพมายาที่เน้นความเชื่อในวิญญาณบรรพบุรุษ ถูกกำหนดขึ้น เป็นวิถีวัฒนธรรม และ “อิลี” คือ ผู้นำในการประกอบพิธีกรรมบนฐานความเชื่อแบบดั้งเดิม สอดคล้องกับศิริพร ณ ถลาง, (2559 : 43) กล่าวว่า วัฒนธรรมที่เน้นอดีตมีความเชื่ออย่างมากในเรื่องความสำคัญของประวัติศาสตร์ ฉะนั้น พิธีกรรม จารีต ขนบประเพณีเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับวัฒนธรรมเหล่านี้ ดังนั้นจึงมีความเชื่ออย่างเหนียวแน่นว่า อดีต คือ ตัวชี้หน้าที่ช่วยในการตัดสินใจและพิจารณาคำถามถูกต้อง

2.2 การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ พบว่า ระบบผลิต ระบบคุณค่า และระบบความสัมพันธ์ มีความเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวมนุษย์บอกถึงการเข้าใช้ประโยชน์ในทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า และภาพที่ ชุมชนรับรู้ คือ ภาพของอิลีและลูกศิษย์ ณ สำนักฤๅษี เป็นภาพวิถีการดำเนินชีวิต กล่าวได้ว่าวิถี “อิลี” คือ “วิถี เศรษฐกิจของชุมชนกะเหรียง” สอดคล้องกับศิริรัตน์ แอดสกุล, (2559 : 104) กล่าวว่า การเรียนรู้ของสมาชิกใน สังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการถ่ายทอด วัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง และเพื่อเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพของคนให้เป็นที่ไปตามความต้องการ ของสังคม ตลอดจนจนเป็นการสร้างความเป็นตัวตน (Self) ให้กับตนเองด้วย คือ การขัดเกลาทางสังคม

2.3 การพึ่งตนเองทางทรัพยากรธรรมชาติ การประกอบพิธีสะเดาะเคราะห์ คือ การรวมคนในชุมชนให้เข้ามาทำประโยชน์ร่วมกัน เป็นการปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามเพื่อ “จะทำให้ชีวิตมีความสุข ปลอดภัยจากภัยอันตรายที่จะเกิดกับชีวิตได้” สอดคล้องกับศิริพร ณ ถลาง, (2557 : 365-366, 377-378) กล่าวว่า ตำนานเป็นเครื่องมือในการอธิบายเหตุผลและที่มาของการประกอบพิธีกรรม เป็นกลไกของการ “สร้างพลัง” สมาชิกในสังคมโดยเฉพาะในสังคมดั้งเดิมหรือสังคมประเพณี และจะต้องเกี่ยวข้องกับความเชื่อ และหรืออำนาจที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของมนุษย์ และนี่คือกระบวนการทางวัฒนธรรมสำหรับสร้างขวัญและกำลังใจ

2.4 การพึ่งตนเองได้ทางจิตใจ เรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับเทพดาผู้ให้กำเนิดมนุษย์ และมีการจำลองพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เพื่อให้เป็นตัวแทนของ “เก๋อจาเม” ณ สำนักฤๅษี ตลอดจนถึงการประกอบพิธีกรรมต่างๆ เช่น พิธีบูชาเจดีย์ พิธีจุดไฟบูชาฤๅษี พิธีสะเดาะเคราะห์ เพื่อนำไปสู่ความมั่นคงทางด้านจิตใจ สอดคล้องกับ จุฑาพรรธน์ (จามจุรี) ผดุงชีวิต, (2551 : 101) กล่าวว่า เมื่อปัจเจกเชื่อในสิ่งใด เขาจะหยุดตั้งคำถามกับสิ่งสิ่งนั้น อาจกล่าวได้ว่าความเชื่อ (Beliefs) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมหาศาลต่อระบบความคิดและการสื่อสาร เพราะมันมีผลกระทบต่อจิตสำนึกและจิตใจสำนึกของมนุษย์เช่นเดียวกับกิริยาท่าทางที่บุคคลแสดงออกมาความเชื่อจะปลูกฝังอยู่ในตัวเราพร้อมๆ กับการเติบโตและกระบวนการขัดเกลาทางสังคม

2.5 การพึ่งตนเองทางสังคมและวัฒนธรรม “อิส” คือ ต้นแบบของการรักษาแบบแผน และเป็นผู้กำหนดวิถีปฏิบัติให้คนในชุมชนต้องอยู่ในกรอบของศีล การแต่งกาย (เสื้อผ้า) การไว้ทรงผม การประกอบพิธีบูชาเจดีย์ พิธีจุดไฟบูชาฤๅษี ฯลฯ บนพื้นฐานของความศรัทธาในวิญญาณบรรพบุรุษร่วมกัน ซึ่งปรากฏออกมาในรูปของวิถีวัฒนธรรม สอดคล้องกับ จุฑาพรรธน์ (จามจุรี) ผดุงชีวิต, (2551 : 66) กล่าวว่า ค่านิยมแห่งวัฒนธรรม (Cultural Values) มีต้นกำเนิดจากหลักปรัชญาใหญ่ที่แตกตัวออกมา และถือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม มีการสื่อผ่านกลายเป็น “บรรทัดฐาน” เพื่อกำหนดรูปแบบความประพฤติของสมาชิก และสามารถชี้ได้ว่าอะไรเป็นสิ่งที่ควรค่า ที่เราจะพลีชีพให้ อะไรที่เราควรปกป้อง อะไรที่ทำให้ตื่นกลัว และอะไรคือสิ่งที่ควรค่าต่อ การเรียนรู้

3. การสังเคราะห์รูปแบบการพึ่งตนเองของชุมชน บนฐานประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมกะเหรี่ยง (โปว์ และสะกอว์) พบว่าปัจจัยสำคัญบนพื้นฐานของเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ จิตใจ และสังคม/วัฒนธรรม เป็นความสัมพันธ์เชิงหน้าที่ และทำหน้าที่สมบูรณ์เพื่อผลประโยชน์เฉพาะตน และขณะเดียวกันก็จะทำประโยชน์แก่ตัวอื่นในโครงสร้างขององค์ประกอบ สอดคล้องกับ จุฑาพรรธน์ (จามจุรี) ผดุงชีวิต, (2551 : 61) แนวคิดที่ว่าด้วยโครงสร้างหน้าที่นิยมที่สมมุติฐาน ในการมองสังคมวัฒนธรรมของคนเราที่ว่าไว้ ล้วนตั้งอยู่บนฐานแห่งประชามติทางระบบคุณค่า (Value Consensus) ซึ่งเป็นลักษณะที่พบได้โดยทั่วไปในวัฒนธรรมต่างๆ ที่มีการเคารพปทัสถาน (norms) และค่านิยมต่างๆ ร่วมกัน อันจะทำให้เกิดความสมานฉันท์ปรองดองกันทางสังคม (social solidarity) และเกิดสภาพสมดุลแห่งสังคม (equilibrium)

และมีความสัมพันธ์กับการสร้างความสมดุล (Balance) พบว่าในแต่ละตัวของ TERMS มีความเกี่ยวโยงและสอดคล้องกับความสามารถ (Ability) ในแต่ละตัวของ TERMS พบว่ามีความสามารถสอดคล้องกับการจัดเครือข่าย (Networking) ในแต่ละตัวของ TERMS พบว่า มีการ “สื่อ” เชื่อมต่อวิถีวัฒนธรรมที่สามารถจัดการชุมชน (Community Management) ได้ และที่กล่าวมาทั้งหมด คือ ห่วงโซ่แห่งความสัมพันธ์ และสอดคล้องกับสมมุติฐาน “ประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมกะเหรี่ยงมีความสัมพันธ์กับแนวคิดการพึ่งตนเองของชุมชน” สอดคล้องกับสุภางค์ จันทวานิช, (2559 : 138) กล่าวว่า สังคม คือ ส่วนต่างๆ ของโครงสร้างที่เชื่อมโยงเข้าด้วยกัน แต่ละสังคมมีโครงสร้างหน้าที่คล้ายกันไม่มากนักน้อยการทำงานของความคิดหรือสมองมนุษย์ (human mind) มีโครงสร้างอยู่โดยรอบไม่รู้ตัว โครงสร้างนั้นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับโครงสร้างที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์และความสัมพันธ์ของสถาบันสังคม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้

มาตรการในการพัฒนาชุมชนชนบทที่อยู่ห่างไกล (อำนาจรัฐ) การพัฒนาต้องไม่เน้นไปที่โครงสร้างพื้นฐาน (รูปธรรม) แต่อยากให้เน้นด้านนามธรรม (จิตใจ) มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้ชุมชนได้พัฒนาตนเองบนพื้นฐานของวิถีประวัติศาสตร์วัฒนธรรมชุมชน เพื่อกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาพื้นที่ที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรม บริเวณแนวชายแดนจังหวัดตาก

1.1. ระดับประเทศ ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของรัฐบาล ควรกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์ ที่ให้ความสำคัญกับบริบททางวัฒนธรรมของชุมชนเป็นหลัก และใช้ระบบของความสัมพันธ์ทางสังคมเข้ามาเป็นกลไกในการพัฒนาพื้นที่พิเศษ (หมู่บ้านวัฒนธรรม) ซึ่งวางอยู่บนฐานคิดการพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน

1.2 ระดับจังหวัดตาก มีความหลากหลายทางกลุ่มชาติพันธุ์ การวางแผนพัฒนาฯ ควรให้ความสำคัญในเรื่องของอัตลักษณ์และเอกลักษณ์เฉพาะเป็นตัวตั้ง

1.3 ระดับอำเภอ ควรมีการสร้างเครือข่ายของความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ มีการจัดกิจกรรมระดับตำบลของแต่ละอำเภอ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนข่าวสารอย่างต่อเนื่องในมิติของการพัฒนา

ในประเด็นของวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ และการพัฒนาชุมชนของหน่วยงานในพื้นที่อำเภอชายแดนของจังหวัดตาก ซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนโดยตรง ควรให้ความสำคัญในเรื่องของ “วัฒนธรรม” บนพื้นที่เฉพาะซึ่ง “ควรค่าแก่การอนุรักษ์” และพื้นที่ดังกล่าวเป็นรอยต่อของการพัฒนาเชิงรุกในเรื่องของการขึ้นน้ำ และจัดตั้งโครงการต่างๆ จะต้องสอดคล้องกับวิถีแบบดั้งเดิมของชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยควรให้ความสำคัญในประเด็นความผูกพันที่มีลักษณะพื้นฐานดั้งเดิมทางสายเลือด (The Tie of Blood) สอดคล้องกับการทำวิจัย เรื่อง ศึกษากระบวนการคุณค่าทางวัฒนธรรมต่อการจัดความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ทางประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง พื้นฐานพื้นที่ 5 อำเภอชายแดนจังหวัดตาก

2.2 กะเหรี่ยงในพื้นที่จังหวัดตากมีหลายกลุ่มชาติพันธุ์ พิธีกรรมแบบดั้งเดิมมีความเป็นพหุวัฒนธรรม สอดคล้องกับการทำวิจัย เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผ่าน “ตำนาน” กรณี การประกอบพิธีกรรมตามวงรอบปีปฏิทินแบบมีส่วนร่วม

เอกสารอ้างอิง

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 34, กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค 3. (2557). รายงาน

การศึกษาเฉพาะกรณี เรื่อง อีสักบ้านเลตองค. ตาก : มปป.

เกรียงไกร เกิดศิริ. (2551). **ชุมชนกับภูมิทัศน์วัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : อูซาคเนย์.

คณะกรรมการวิชามนุษย์กับสังคม ศูนย์วิชาบูรณาการ มหาวิทยาลัยศึกษาทั่วไป. (2559). **มนุษย์กับสังคม**.

(พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. **วารสารทางวิชาการปีที่ 15 ฉบับที่ 1/2545. สังคมศาสตร์**

ข้ามพรมแดน. เชียงใหม่ : นพบุรีการพิมพ์, 2545.

จุฑาพรรณี (จามจุรี) ผดุงชีวิต. (2551). **วัฒนธรรม การสื่อสารและอัตลักษณ์**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นราวัลย์ พูลพิพัฒน์ และรังสรรค์ จันดี. (2558). **การวิเคราะห์พิธีกรรมพื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ในชุมชน**

สบเปิง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา

ภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี. (บรรณาธิการ). **อัตลักษณ์ ชาติพันธุ์ และความเป็นชายขอบ**. กรุงเทพฯ :

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2546.

ปฐม หงส์สุวรรณ. (2550). **กาลครั้งหนึ่ง : ว่าด้วยตำนานกับวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : แอคทีฟ พรินท์.

พระธรรมปิฎก และคณะ. (2552). **วิถีชุมชน : สุ จิ ปุ ลิ 5**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภาณุเดช เกิดมะลิ. (บรรณาธิการ). (2552). **วิถีแจมจอมป่า รักษาผืนป่าตะวันตก**. กรุงเทพฯ : บริษัท ที คิว พี

จำกัด.

เมตตาตา (กฤตวิทย์) วิวัฒนานุกุล. (2559). **การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง

ยศ สันตสมบัติ และคณะผู้วิจัย. (2547). **นิเวศวิทยาชาติพันธุ์ทรัพยากรชีวภาพและสิทธิชุมชน**. เชียงใหม่ :

บริษัทวิทอินดีไซน์ จำกัด.

———. (2551). **อำนาจ พื้นที่ และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ การเมืองวัฒนธรรมของรัฐชาติในสังคมไทย**.

กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).

ศิริพร ณ ถลาง. (2557). **ทฤษฎีคติชนวิทยา : วิถีวิทยาในการวิเคราะห์ ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน**. (พิมพ์ครั้งที่

- 3). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
_____. (บรรณาธิการ). (2559). **มองคติชน เห็นตัวตนชาติพันธุ์**. กรุงเทพฯ : ศูนย์มนุษยวิทยาสิริธร.
(องค์การมหาชน).
สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก กระทรวงวัฒนธรรม. (2556). **วิถีวัฒนธรรมชนเผ่าปกากะญอ จังหวัดตาก**.
ตาก : มปป.
สุขเกษม ขุนทอง. (2557). **รูปแบบการพัฒนาชุมชนบนฐานนิเวศวัฒนธรรมชุมชน : กรณีศึกษาชุมชน
กะเหรี่ยง (ปกากะญอ) อำเภอพบพระ จังหวัดตาก**. กำแพงเพชร : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
กำแพงเพชร.
สุเทพ สุวีรางกูร. (2554). **สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
สุภางค์ จันทวานิช. (2559). **ทฤษฎีสังคมวิทยา**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
สุวิชาน พัฒนาไพรวัลย์ และคณะ. (2558). **องค์ความรู้ในการบริหารจัดการชุมชนผ่านโครงสร้างทางสังคม
ตามวัฒนธรรมชุมชน อำเภออุ้มผาง กรณีศึกษา : บ้านมอทะ- บ้านหม่องกวะ ตำบลแม่จัน
อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก**. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์แม่กษพรันต์.
สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2551). **ทฤษฎีสังคมวิทยา : เนื้อหาและแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่
13). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

The 4th Kamphaeng Phet Rajabhat University
National Conference